

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

У статті розглядається доцільність застосування дистанційної освіти в сучасних умовах та основні моменти щодо дистанційного навчання. Наводяться переваги і недоліки дистанційної освіти та визначаються основні завдання, які можна вирішити за допомогою запровадження системи дистанційного навчання.

В статье рассматривается целесообразность использования дистанционного образования в современных условиях, основные моменты относительно дистанционной учебы. Приведены преимущества и недостатки дистанционного образования и определяются основные задания, которые можно решить с помощью внедрения системы дистанционной учебы.

This article deals with the feasibility study of distance education in the modern world. Also provided highlights on distance learning. In addition, the article presents the advantages and disadvantages of distance education and identifies the main tasks that can be solved by the introduction of distance learning.

Ключові слова: дистанційна освіта, електронне навчання, Інтернет, новітні технології, УРАН, Український центр дистанційної освіти.

На даний час розвиток суспільства, як соціальний, так і економічний, полягає в основному не в матеріальному виробництві, а в інформаційно-технологічному. Кожна країна, щоб вийти на новий соціально-економічний рівень, намагається перш за все удосконалювати рівень знань та кваліфікації населення, адже людина, яка має високий рівень умінь і навичок, краще може пристосовуватись до змін у суспільстві, зокрема у профілі роботи.

Виходячи з цього, основною стратегією будь-якої держави є покращення освіти, особливо за допомогою запровадження інформаційних та комунікаційних технологій. Така потреба викликає реформування освіти. Сьогодні, враховуючи стрімкий розвиток інформаційних технологій, ця реформація полягає у створенні системи дистанційної освіти, яка буде розповсюджуватись швидкими темпами й охоплювати всі прошарки суспільства. Модернізація освіти, в контексті дистанційного навчання, особливої уваги потребує в Україні.

Оскільки зараз швидкими темпами розвиваються новітні технології, то реформується і традиційна освіта. Така модернізація спонукає багатьох вчених-педагогів до розгляду цього питання. Даною проблематикою займалися такі зарубіжні вчені, як М.Томпсон, М.Мур, А.Кларк, Д.Кіган, а також вітчизняні педагоги-науковці, до яких можна віднести Б.Шуневича [7], В.Нагаєва [4], В.Креміня [2], К.Левківського, С.Ніколаєнка [5], А.Гуржія, Г.Татарчука, В.Шевченка, А.Кузьмінського [3] та інших.

Вищенаведені вчені зробили значний внесок у концепцію дистанційної освіти, проте сучасне суспільство мінливе, вимоги до кваліфікованих працівників змінюються швидкими темпами, тому має місце новий розгляд цієї проблематики. Основними проблемами, що досі не вирішені, є: адаптація стандартної дистанційної освіти до все новіших технологій; не визначення нових позитивних рис дистанційного навчання, а тільки їх констатування з Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні; не достатньою мірою береться приклад з розвинутих у даній сфері закордонних країн; нові

концепції та пропозиції щодо удосконалення вітчизняної дистанційної освіти тільки починають створюватись.

Саме тому метою статті є насамперед вивчення стану дистанційної освіти в Україні та визначення її переваг і недоліків на сучасному етапі розвитку. З цього випливає низка завдань даного дослідження: дослідити сучасний стан дистанційної освіти України; сформулювати його переваги та недоліки; дослідити перспективи масового впровадження дистанційного навчання в Україні; зробити висновки.

На сьогодні новим альтернативним методом отримання знань є дистанційна освіта, яка займає значну частку отримання освіти в країнах Європи та стоїть поки що на новому рівні в Україні. Дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [4, с.119]. До основного критерію, який виокремлює дистанційне навчання від традиційного, є те, що в процесі викладання впроваджуються новітні інтерактивні технології. Також даний вид освіти дає змогу отримувати освіту та підвищувати кваліфікацію в будь-який час та в будь-якому місці.

Основною рисою дистанційної освіти є специфічне спілкування між викладачем та студентом, оскільки це відбувається не у вигляді бесіди, а на форумах й електронних обговореннях. Висловлювання різних думок багатьох осіб розвиває у студента проблемне мислення та допомагає серед багатьох концепцій обрати саме ту, яка найбільш коректна.

Сьогодні дистанційна освіта є різноманітною, оскільки це може бути розроблена програма ВНЗ, певні безкоштовні курси або платні удосконалені програми, форуми та консультації. Отримання завдань і матеріалів лекцій, а також необхідних консультацій може відбуватися: за допомогою пошти - телефону (кейс-технологія); в спеціальних навчальних центрах; з використанням телевізійно-спутникових технологій; через мережеві технології, тобто Інтернет [6].

В основному використовуються всі вищевказані типи передачі інформації, проте, в зв'язку з швидкими темпами розвитку комунікаційних технологій, перше місце займає мережа Інтернет. Це спричинено тим, що це найдешевший та найшвидший спосіб передачі інформації, який досить простий у використанні. На даний час система дистанційної освіти в Україні не досить відповідає стану її розвитку за кордоном. Україна відстає у цій сфері, оскільки не пристосована до новітніх інформаційних та комунікаційних технологій. Проте наша держава робить значні кроки у впровадженні нового виду нетрадиційної освіти. Це спричинено великим попитом людей, що прагнуть навчатися за такою системою. Для цього було створено національну телекомунікаційну мережу для установ науки і освіти України з доступом до Інтернет (мережі УРАН). Ця мережа була створена в рамках Національної програми інформатизації.

Також для розробки програм для дистанційного навчання та впровадження їх в життя Міністерством освіти і науки України було створено Український

центр дистанційної освіти. Крім цього, багато навчальних закладів приєдналися до даної програми, але їх потенціал ще досить малий, що потребує підтримки з боку держави, або їх об'єднання, оскільки дистанційна освіта вимагає багатьох зусиль, виробничого потенціалу, інформаційних та комунікаційних технологій та вагомої матеріальної підтримки.

Сьогодні, на жаль, оснащення загальноосвітніх навчальних закладів комп'ютерною технікою в середньому по Україні становить лише 43%, а рівень комп'ютерної грамотності вчителів ще нижчий — лише 22%. Підключення загальноосвітніх навчальних закладів до Інтернету загалом по Україні становить близько 15% [5, с.36].

За даними організації "Світовий економічний форум", на сьогодні за індексом "готовності інформаційної інфраструктури" серед 104 країн світу Україна посідає 82-е місце, поряд із Замбією і Танзанією. Рейтинг ефективності використання інформаційних та телекомунікаційних технологій серед 104 країн світу [5, с.36].

Розглянувши основні риси дистанційної освіти та її стан в Україні, можна виокремити такі її переваги, як:

- Гнучкість: навчання проводиться у будь-який час та в будь-якому місці.
- Паралельність: навчання здійснюється без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.
- Велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості слухачів.
- Економічність: зниження витрат на підготовку фахівців.
- Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій.
- Соціальна рівність: рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.
- Інтернаціональність: можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни.
- Нова роль викладача: розширюється і оновлюється роль викладача, який повинен координувати пізнавальний процес, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.
- Позитивний вплив на студента: підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, самоорганізація, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій.
- Якість: залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали [1].

Проте, незважаючи на досить вичерпний та значний за обсягом перелік привабливих якостей дистанційної освіти, існують і деякі недоліки. Найбільш негативною рисою дистанційної освіти є ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме здає екзамен, досить складно. Однак ВНЗ знайшли вихід з ситуації. Це обов'язкова присутність студента на кількох екзаменах, при цьому обов'язковим є надання документів, що підтверджують особу.

Також вагомою причиною невикористання системи дистанційної освіти є низька можливість передачі інформації у віддалені куточки, де досить низька пропускна спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій.

Сюди ж можна віднести низьку чисельність високваліфікованих викладачів у цій сфері, що в свою чергу знижує швидкість спілкування між студентом і викладачем. Про це свідчить те, що в Україні є велика кількість слухачів, але неможливе надання швидкої консультації викладача у зв'язку із його завантаженістю. Тому, якщо розв'язати ці проблеми, система дистанційної освіти в Україні забезпечить: розширення кола споживачів освітніх послуг; підвищення якості навчання слухачів, студентів; створення додаткових робочих місць; створення спеціальних курсів дистанційної освіти, які спрямовані на підвищення кваліфікації і перепідготовку кадрів; можливість одержання освіти за українськими програмами громадянам зарубіжних країн; реалізацію системи безперервної освіти «через все життя»; індивідуалізацію навчання при масовості освіти [1].

Таким чином, дистанційна освіта в Україні не відповідає вимогам, що ставляться до міжнародного розвитку інформаційних технологій, і це зменшує можливість входження України у світовий інформаційний та комунікаційний простір. Передусім, для такого входження потрібно удосконалювати інформаційну мережу, робити передачу інформації більш доступною та швидкою. Також необхідно створити нормативну базу, що буде підґрунтям розвитку дистанційного навчання в Україні.

Значним поштовхом для кращого розвитку дистанційного навчання в Україні стане допомога держави із забезпечення вищих навчальних закладів комп'ютерними та інформаційними технологіями. Також потрібно підвищити якість викладання у межах дистанційної освіти. Тобто, потрібно підвищувати кваліфікацію традиційних викладачів до рівня інформаційно навченого працівника та збільшувати викладацький склад у цій сфері, що популяризує ще більше таку освіту.

Створення такої удосконаленої інформаційно-насиченої системи освіти забезпечить у майбутньому вихід вищої освіти України на новий світовий рівень.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: за станом на 20 грудня 2000р./ МОН України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.osvita.org.ua
2. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібн./ А. І. Кузьмінський – К.: Знання, 2010. – 486 с.
4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник /В. М. Нагаєв – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 232 с.
5. Николаєнко С. В освіті — інформаційна революція/ Станіслав Николаєнко// «Дзеркало тижня» - 2006. - №1 - С. 34-39.
6. Чому популярна дистанційна освіта// Статті з питань освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.osvita.org.ua
7. Шуневич Б. Дистанційна освіта: Теорії індустріалізації викладання /Б. Шуневич / Педагогіка і психологія професійної освіти. – № 5. –2010. – С. 45-50.